

LBRIS

We know
books

Christopher Dell

MONȘTRI

Un beȘtiaR al biZaRului

EDITURA
ART

CUPRINS

LA ÎNCEPUT ... 6

1. ZEI ȘI MONȘTRI 12

Creaturi ale haosului, zei monstruoși, titani, spaime aztece

2. Diavoli ȘI deMONI 30

Satana și ierarhiile demonice, creaturi infernale, Judecata de Apoi

3. MONȘTRI mAgici 52

Creaturi alchimice, farmece și incantații, golemi, inorogi

4. DRAGONI ȘI MONȘTRI zburători 68

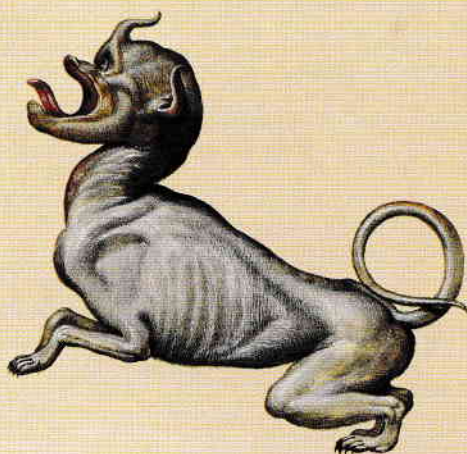
5. MONȘTRI ACvatici 92

Monștri marini, monștri ai lacurilor, Leviatan, Kelpies, *Kappa*, sirene, naiade

6. mEtAmORfOZE și hibrizi 112

Creaturi proteice, vârcolaci,
creaturi din Ovidiu, Minotaurul,
oameni cinocefali

7. FANTOMe și GHouli 124

Monștri fantomatici, strigoi, vise și coșmaruri,
spirite rele

8. MONȘtri din folcLoR 138

Fiare sălbatice, lupi uriași, Tarasca,
Krampus, demoni ai nopții

9. CuM să LuPTi cu MONȘtrii 154

Eroi, ucigători de monștri, Sfinxul,
sfinți și monștri

10. În afara HăRTILor 172

Istorii „naturale“, neamuri monstruoase,
criptide, ultima frontieră

IEcturI SuPlIMenTarE 190

CrEdiTE FotogRafice 191

MULTUmIRI 192

1. ZEII ȘI MONȘTRII

Zeii și monștrii sunt companioni de nedespărțit și, așa cum arată povestea Echidnei din introducere, de multe ori se mai și înrudesc. Ciclopul era fiul zeilor Uranus și Gaia, ca de altfel și Giganții, creaturi uriașe reprezentate uneori cu șerpi în loc de picioare. Nemulțumiți de soarta lor, acești monștri au încercat să ia cu asalt Olimpul și să-i răstoarne pe zei. Relațiile dintre membrii familiei nu s-au îmbunătățit odată cu nașterea lui Saturn, care și-a castrat și alungat tatăl, iar apoi și-a mâncat propriii copii ca să-i împiedice să ia puterea.

Încă de la bun început n-a fost ușor să se facă diferența între zei și monștri: și unii, și alții sunt supranaturali, existând dincolo de frontierele experienței cotidiene; toți vor să fie temuți și inspiră frică. Multe zeități, desigur, iau înfățișări de-a dreptul monstruoase. Creaturi asemănătoare zeilor, din peșterile Trois Frères din sud-vestul Franței, sunt figurate ca ființe liminale care combină elemente animale și umane cu un efect înfricoșător. Pictate în jurul anilor 14 000 î.Hr., ele trebuie să fi jucat un rol important în ceremoniile șamanice organizate în adâncurile pământului. Orbecăind în întuneric, inițiații vor fi imaginat creaturi pe care nu le mai văzuseră niciodată. E limpede că vechii zei ai Egiptului, cu capetele lor de animale, sunt și ei mențiți să-i intimideze pe credincioși, spre a sublinia existența zeului în altă dimensiune; în *Eneida*, Virgiliu scrie cu dispreț despre „zeii monstruoși, de orice formă” ai egiptenilor și despre „lătrătorul Anubis”.

Intimidarea este prezentă în multe alte culturi: zeitatea hindusă Kali – personificare a timpului și a schimbării – și-a asumat o înfățișare voit monstruoasă pentru a inspira teamă. Cu brațele ca o morișcă, cu părul sălbatic și cu un șirag de capete la gât, ea a stimulat imaginația multor generații de artiști. Totuși, una dintre ipostazele lui Kali, Durga, e venerată în hinduism ca ucigătoare de demoni, iar Kali, în personificările ei mai blânde, e venerată de mulți ca o figură maternă.

Unele creaturi îngrozitoare sunt chiar opera zeilor, fiind inventate din motive care nu se revelează imediat: Leviatan și Behemot, de exemplu, monștrii de apă și de uscat menționați în Vechiul Testament. O interpretare târzie, potrivit căreia Leviatan ar fi de fapt Satana în persoană, arată cât de complicată se poate dovedi relația dintre creator și creație. Mai limpede apare menirea lui Cerber: cu nenumăratele sale capete, câinele uriaș păzea intrarea în Hades, împiedicând curioșii să intre și morții să iasă.

Zeii din America, în special cei azteci, sunt, probabil, cei mai monstruoși dintre toți. În fruntea lor se află Quetzalcoatl, al cărui nume înseamnă „șarpele cu pene”. Uneori e înfățișat ca șarpe, deși deseori poartă o mască roșie cu cioc. Alt zeu care putea lua forme teribile era Tlaloc cel cu pielea albastră, ochi holbați și colți. Aztecii, care se temeau cumplit de el, își înecau uneori copiii pentru a-l îmblânzi. Xolotl, pe de altă parte, e descris cel mai adesea ca având cap de câine și e înfățișat cu picioarele întoarse.

We know
books

Imago auaricie sic dicitur

Creaturi ale Haosului

În vreme ce zeii simbolizează de regulă ordinea, monștrii reprezintă haosul. Ei sunt încălcări ale legilor naturii, de vreme ce amestecă la întâmplare părți ale corpului. „Haos“-ul însuși e un cuvânt grecesc și se referă, în esență, la starea primordială a universului – un vid sufocant sau un abis întunecat unde trăiau monștrii înainte ca ordinea să le fie impusă. Poetul Hesiod consideră Haosul un zeu care i-a zămislit pe Erebus (întuneric) și pe Nyx (noapte).

Conceptul pare a fi unul foarte vechi. Un exemplu timpuriu de monstru întruchipând haosul este zeița babiloniană Tiamat. Descrisă adesea ca un șarpe de mare sau ca un balaur – uncori și cu alte părți de animal în alcătuire –, ea a dat naștere celorlalte zeități, înainte să fie ucisă de zeul Marduk. Corpul i-a fost spintecat în două ca să formeze cerul și pământul: din haos s-a născut ordinea. Cât despre Marduk, cucerind haosul, el și-a câștigat dreptul de a domni peste toți ceilalți zei. Același concept apare și în Biblie, unde haosul e reprezentat de Leviatan și unde, în Apocalipsă, Arhanghelul Mihail îl înfrânge pe Satana, într-o altă ipostază a restabilirii ordinii.

Chiar și după ce ordinea zeilor este stabilită, haosul își poate face din nou apariția sub forma unor atacuri la adresa autorității divine. Un bun exemplu din Mesopotamia antică e cel al păsării monstruoase Anzu, care plănuia să-l deposedeze de putere pe Enlil, pe atunci rege al zeilor. Anzu a furat tablele destinului, prevestitoare ale viitorului, aruncându-i pe zei în haos. Până la urmă, a fost nimicită de tânărul războinic Ninurta, iar ordinea a fost reinstaurată.

LIBRIS

We know
books

